

گزارش نظرسنجی درباره
گرایش‌های سیاسی ایرانیان - مهر ۱۳۹۸

گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان (گمان)

Gamaan.org

مدیر پژوهش:

عمار ملکی

استادیار علوم سیاسی دانشگاه تیلبرگ هلند

موسسه گمان از تمامی کسانی که داوطلبانه و به روش‌های مختلف در انجام نظرسنجی، تحلیل نتایج و تهیه این گزارش همکاری داشتند صمیمانه سپاسگزاری می‌کند.

 گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان (گمان) یک موسسه پژوهشی مستقل است که در کشور هلند ثبت شده است. تمام حقوق مادی و معنوی این پژوهش متعلق به موسسه گمان است و هر نوع استفاده از محتوای این گزارش تنها با ذکر منبع مجاز است.

تلگرام: t.me/gamaanresearch

سایت: www.gamaan.org

اینستاگرام: [@gamaanresearch](https://www.instagram.com/gamaanresearch)

توییتر: [@gamaanresearch](https://twitter.com/gamaanresearch)

ایمیل: info@gamaan.org

چکیده یافته‌های نظرسنجی

- در این نظرسنجی (مهر ۱۳۹۸) بیش از ۴ هزار پاسخ‌دهنده از داخل کشور شرکت داشته‌اند. یافته‌های این گزارش، دیدگاه افراد باسواد بالای ۱۹ سال ساکن ایران (برابر با ۸۵٪ واجدین رای دادن در ایران) را بازتاب می‌دهد و با سطح اطمینان ۹۰٪ و حاشیه خطای ۵٪ قابل تعمیم به این جمعیت است. این نظرسنجی تلاش کرده است تا گرایشات سیاسی ایرانیان را که در فضای جاری نمیتواند بطور علنی مورد پرسش قرار گیرد، بطور روشمند اندازه‌گیری و ثبت کند.
- بر اساس نتایج این نظرسنجی، ۷۸٪ جامعه آماري اعلام کرده‌اند که قصد ندارند در انتخابات مجلس شورای اسلامی در اسفند ۱۳۹۸ شرکت کنند.
- حدود ۸۲٪ «حکومت دموکراتیک» را بهترین نوع حکمرانی برای ایران می‌دانند و حدود ۹٪ طرفدار «حکومت متخصصان بدون دخالت عامه مردم» هستند. همچنین حدود ۸٪ طرفدار «حکومت اقتدارگرای فردی» و ۱,۲٪ هم طرفدار «حکومت نظامیان» هستند.
- در پاسخ به این پرسش که خود را متعلق به کدام گرایش سیاسی می‌دانید، ۵۲,۴٪ خواهان سرنگونی (براندازی) جمهوری اسلامی، ۲۶,۶٪ خواهان تحولات ساختاری و گذار از جمهوری اسلامی، ۱۳٪ خواهان حفظ اصول و ارزشهای انقلاب و حامی سیاستهای نظام و رهبری، و ۸٪ خواهان اصلاحات تدریجی در چهارچوب جمهوری اسلامی بوده‌اند.
- درباره نوع نظام مطلوب برای آینده ایران، جمهوری ریاستی سکولار با حدود ۳۲٪ بیشترین طرفدار را دارد. حدود ۱۹٪ خواهان نظام پادشاهی مشروطه و حدود ۱۳٪ خواهان نظام نیمه‌ریاستی سکولار هستند. ۱۶٪ هم جمهوری اسلامی را نظام مطلوب خود می‌دانند. همچنین حدود ۶٪ خواهان نظام سلطنت مطلقه و ۵٪ طرفدار جمهوری پارلمانی سکولار هستند.
- درباره ساختار سیاسی اداره کشور، ۲۵٪ خواهان ساختار سیاسی متمرکز هستند درحالی‌که ۲۳٪ طرفدار ساختار سیاسی فدرال هستند. همچنین ۱۳٪ خواهان ساختار سیاسی غیرمتمرکز اما غیرفدرال هستند. حدود ۴۰٪ می‌گویند که درباره ساختار سیاسی مناسب برای آینده ایران دانش کافی ندارند.
- در میان احزاب فرضی در یک انتخابات آزاد، حزب مشروطه‌خواهان (طرفداران پادشاهی)، حزب سوسیال-دموکرات و حزب سوسیال-لیبرال بیش از دیگر احزاب مورد اقبال جامعه هستند.
- در پاسخ به این سوال که در یک انتخابات آزاد به چه کسی رای می‌دهید، از میان ۲۸ شخصیت سیاسی و مدنی، رضا پهلوی با ۴۳,۸٪، علی خامنه‌ای با ۹,۸٪، مسیح علی‌نژاد با ۷٪ و نسرین ستوده با ۶,۴٪ بیشترین آرا را به خود اختصاص داده‌اند.

بخش اول: روش نمونه‌گیری و مشخصات نمونه آماری

۱-۱ مشخصات نظرسنجی و نمونه آماری خام

- نظرسنجی «گرایش‌های سیاسی ایرانیان ۱۳۹۸» توسط «گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان (گمان)» از تاریخ ۱۰ مهر تا ۷ آبان ۱۳۹۸ (پیش از آغاز اعتراضات سراسری آبان ۹۸) انجام گرفت. این نظرسنجی بصورت آنلاین و با استفاده از پلتفرم تخصصی و ایمن SurveyMonkey صورت گرفت.
- نظرسنجی به روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی (virtual snowball sampling) از طریق شبکه‌های اجتماعی (تلگرام، اینستاگرام، واتس‌آپ، توئیتر و فیس‌بوک) انجام شد و ۵۸۳۴ پاسخ‌دهنده از داخل و خارج کشور در این نظرسنجی شرکت کردند.
- بر طبق گزارش [موسسه HootSuite](#) (ژانویه ۲۰۱۹)، در ایران حدود ۷۳ میلیون کاربر اینترنت و ۴۷ میلیون کاربر فعال شبکه‌های اجتماعی وجود دارد که حدود ۴۱ میلیون نفر آنها از طریق گوشی‌های موبایل از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. نظرسنجی [موسسه ایسپا](#) در تیر ۱۳۹۸ هم نشان می‌دهد که ۷۰٪ مردم ایران عضو شبکه‌های اجتماعی هستند. این امکانات باعث می‌شود که بتوان از طریق آنلاین، با بخش بزرگی از جامعه ایران ارتباط برقرار کرد و نظرات آنها را جویا شد.
- نظرسنجی «گرایش‌های سیاسی ایرانیان ۱۳۹۸» در قالب ۲۰ سؤال طراحی شد که از میان آنها ۶ سؤال درباره مشخصات عمومی و جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان (جنسیت، رده سنی، میزان تحصیلات، استان محل سکونت، منطقه شهری یا روستایی و وضعیت شغلی) بوده است.
- زمان صرف شده برای پاسخ به پرسش‌های نظرسنجی بطور میانگین حدود ۶ دقیقه بوده است.
- پاسخ‌دهندگان به‌طور ناشناس در نظرسنجی شرکت کردند و به همین دلیل برای ابراز نظرات واقعی خود احساس امنیت بیشتری داشته‌اند.
- دلیل فیلتر شدن سایت SurveyMonkey در ایران، نرخ مشارکت ایرانیان داخل کشور در این نظرسنجی نسبت به نظرسنجی‌های قبلی «گمان» کاهش محسوسی داشته است. با این وجود حدود ۷۰٪ شرکت‌کنندگان اظهار داشتند که در داخل ایران زندگی می‌کنند. روش‌های راستی‌آزمایی نشان دادند که کمتر از ۱٪ پاسخ‌دهندگان احتمال دارد محل زندگی خود را اشتباه ذکر کرده باشند.
- در این نظرسنجی بطور معمول هر نفر تنها یک‌بار امکان پاسخگویی از روی دستگاه کامپیوتر یا موبایل خود را داشته است. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که تعداد کسانی که احتمالاً بیش از یکبار در نظرسنجی شرکت کرده‌اند کمتر از ۱٪ کل نمونه بوده است که با توجه به حجم نمونه، قابل صرف‌نظر کردن است.
- ایرانیان داخل کشور از تمامی ۳۱ استان و از مناطق شهری و روستایی در این نظرسنجی شرکت کردند. مشخصات و توزیع فراوانی نمونه در پیوست ۱ گزارش شده است.

۲-۱ مراحل غربالگری و آماده‌سازی نمونه نهایی

- در این نظرسنجی یک پرسش جهت شناسایی پاسخهای تصادفی یا وارد شده توسط ربات قرار داده شد؛ پاسخهای نادرست به این پرسش و همچنین موارد متناقض (مانند کسانی که اظهار داشتند در سال ۹۶ هنوز به سن رای دادن نرسیده بودند اما رده سنی خود را بیش از ۳۰ سال ذکر کرده‌اند، یا کسانی که در یک سوال خود را ساکن داخل ایران و در سوال دیگر خود را ساکن خارج از کشور معرفی کردند) از نمونه آماری حذف شدند.
- با توجه به اینکه در انتخابات فقط افراد بالای ۱۸ سال می‌توانند شرکت کنند و همچنین با لحاظ کردن رده‌های سنی استاندارد موجود در مشخصات جمعیت‌شناختی، نمونه نهایی مورد استفاده در این تحلیل فقط شامل پاسخ‌دهندگان بالای ۱۹ سال می‌شود.

- بعد از پالایش‌های انجام گرفته، حجم نمونه آماری نهایی از داخل ایران ۴۰۳۲ پاسخ‌دهنده بوده است.
- در این گزارش هر جا از عبارت «نمونه آماری» استفاده می‌شود، منظور نمونه پالایش شده است و نه «نمونه خام اولیه» نظرسنجی.
- جمعیت آماری هدف این نظرسنجی، افراد بالای ۱۹ سال و باسواد ساکن ایران هستند (کسانی که امکان استفاده از اینترنت و خواندن سوالات نظرسنجی را دارند). طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، تعداد افراد باسواد بالای ۱۹ سال در ایران حدود ۴۷ میلیون نفر است. این جمعیت حدود ۸۵٪ کل واجدین رای دادن در انتخابات است؛ در این گزارش، هر جا از عبارت «جامعه» استفاده می‌شود منظور «جامعه آماری» (یا همان جمعیت آماری) هدف است و نه کل جمعیت ایران.

نمونه آماری نظرسنجی‌های آنلاین معمولاً با مشخصات جمعیت آماری هدف انطباق کامل ندارد، در نتیجه برای داشتن یک نمونه آماری معرف (representative sample)، از شیوه وزن‌دهی (weighting) استفاده می‌شود تا بتوان نمونه آماری را متوازن کرده و آنرا با مشخصات اصلی جمعیت هدف انطباق داد. در پیوست ۱ روش وزن‌دهی، مشخصات جمعیت‌شناختی نمونه آماری، مشخصات جمعیت هدف و چالش‌های روش‌شناختی نظرسنجی مورد بحث قرار گرفته است.

بخش دوم: یافته‌های اصلی نظرسنجی

در این گزارش تمامی نتایج و جداول بر مبنای «نمونه آماری وزن‌دهی شده» داخل کشور محاسبه شده است. همچنین در این گزارش، نتایج نظرسنجی‌های قبلی گمان‌جهت مقایسه در کنار یافته‌های نظرسنجی جدید (مهر ۱۳۹۸) ارائه شده است.^۱ یافته‌های نظرسنجی اخیر با سطح اطمینان ۹۰٪ و حاشیه خطای ۵٪ قابل تعمیم به جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (یعنی حدود ۸۵٪ واجدین حق رای) در ایران است.^۲

۱-۲ مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی در اسفند ۱۳۹۸: ۷۸٪ جامعه قصد رای دادن ندارند.

در این نظرسنجی از پاسخ دهندگان پرسیده شد که آیا در انتخابات مجلس در اسفند ۱۳۹۸ شرکت می‌کنند. نتایج پاسخ به این سوال در دو نظرسنجی اخیر گمان در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱

آیا در انتخابات مجلس شورای اسلامی در اسفند ماه امسال (۱۳۹۸) شرکت میکنید؟	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نظرسنجی فروردین ۱۳۹۸
بله شرکت میکنم	۱۶,۲٪	۱۸,۱٪
خیر شرکت نمیکنم	۷۸,۵٪	۶۸,۱٪
هنوز نمیدانم و با توجه به شرایط تصمیم میگیرم	۵,۳٪	۱۳,۸٪

۲-۲ اکثریت مطلق جامعه، دموکراسی را مطلوب‌ترین نوع حکومت برای ایران می‌دانند.

در این نظرسنجی از پاسخ دهندگان سوال شد که چه شکلی از حکمرانی را برای ایران مناسب می‌دانند. همانطور که جدول ۲ نشان می‌دهد، ۸۲٪ جامعه «حکومت دموکراتیک» را انتخاب کرده‌اند درحالی‌که حدود ۹٪ طرفدار «حکومت متخصصان بدون دخالت عامه مردم» هستند. همچنین حدود ۸٪ طرفدار «حکومت اقتدارگرای فردی» و ۱,۲٪ هم طرفدار «حکومت نظامیان» هستند.

جدول ۲

کدام نوع حکومت را برای ایران مناسب تر می‌دانید؟	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸
حکومت دموکراتیک که سیاستهای کشور توسط مقامات منتخب مردم تعیین شود	۸۱,۹٪
حکومتی که در آن متخصصان بدون دخالت عامه مردم سیاستهای کشور را تعیین کنند	۹,۳٪
حکومت توسط یک فرد مقتدر که مجلس و دیگر نهادها مزاحم او نباشند	۷,۶٪
حکومتی که توسط نظامیان اداره شود	۱,۲٪

۱ - به منظور مقایسه، نتایج نظرسنجی گرایشات سیاسی ایرانیان (خرداد ۱۳۹۷) و نظرسنجی «جمهوری اسلامی: آری یا نه» (فروردین ۱۳۹۸) مورد استفاده قرار گرفته‌اند. نتایج نظرسنجی گرایشات سیاسی ایرانیان ۱۳۹۷ با وزن‌دهی مجدد نمونه آماری و منظور کردن کسانی‌که در انتخابات ۹۶ به ابراهیم ریسی رای داده‌اند محاسبه شده است تا امکان مقایسه با نتایج نظرسنجی اخیر (مهر ۱۳۹۸) میسر شود. از اینرو اعداد مورد استفاده در این گزارش با نتایج موجود در [گزارش «نظرسنجی گرایشات سیاسی ایرانیان ۱۳۹۷»](#) متفاوت است.

۲ - میزان سطح اطمینان و حاشیه خطا با توجه به حجم نمونه موثر محاسبه شده است.

۲-۲ نظام سیاسی مطلوب برای فردای ایران: جمهوری ریاستی سکولار بیشترین مقبولیت را در جامعه دارد.

جدول ۳ میزان اقبال جامعه به نظام‌های سیاسی مختلف را نشان می‌دهد. در نظرسنجی اخیر همانند نظرسنجی سال گذشته، بیشترین محبوبیت را جمهوری ریاستی سکولار با حدود ۳۲٪ و کمترین محبوبیت را جمهوری پارلمانی سکولار با ۵٪ دارند. همچنین حدود ۱۳٪ هم جمهوری سکولار نیمه‌ریاستی را انتخاب کرده‌اند. از سوی دیگر نظام پادشاهی مشروطه سکولار حدود ۱۹٪ و نظام سلطنت مطلقه حدود ۶٪ محبوبیت در ایران دارند. حدود ۱۶٪ هم جمهوری اسلامی را بعنوان نظام مطلوب انتخاب کرده‌اند. در مجموع نتایج نظرسنجی نشان می‌دهد که در شرایط حاضر، گرایش جامعه به نظام جمهوری بسیار بیشتر از گرایش به نظام پادشاهی است.

جدول ۳

نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	کدام نظام سیاسی را برای فردای ایران مناسب تر میدانید؟
۲۷,۶	۳۱,۸	جمهوری ریاستی سکولار (رییس جمهور توسط رای مستقیم مردم انتخاب میشود و کشور را اداره میکند)
۱۶,۴	۱۹,۲	پادشاهی مشروطه سکولار (پادشاه نقش تشریفاتی دارد و نخست وزیر منتخب مجلس کشور را اداره میکند)
۱۴,۵	۱۵,۸	جمهوری اسلامی (ولی فقیه تصمیمات کلان کشور را میگیرد و رییس جمهور آنها را اجرا میکند)
۱۴,۲	۱۲,۹	جمهوری نیمه ریاستی سکولار (رییس جمهور توسط رای مستقیم مردم انتخاب میشود و همراه نخست وزیر کشور را اداره میکند)
۲۱,۵	۹,۵	دانش و اطلاعات کافی برای پاسخ به این سوال ندارم
-	۵,۸	نظام سلطنتی سکولار (پادشاه تصمیمات کلان کشور را میگیرد و نخست وزیر آنها را اجرا میکند)
۵,۸	۵,۰	جمهوری پارلمانی سکولار (نخست وزیر منتخب مجلس کشور را اداره میکند و رییس جمهور مقامی تشریفاتی است)

۲-۳ ساختار سیاسی مطلوب: متمرکز، غیرمتمرکز یا فدرال؟

جدول ۴ دیدگاه پاسخ‌دهندگان درباره ساختار سیاسی مطلوب برای ایران را در دو نظرسنجی سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. حدود یک چهارم جامعه آماری (۲۵٪) ساختار سیاسی متمرکز را برای ایران مناسب می‌دانند. از سوی دیگر حدود ۲۳٪ جامعه ایران ساختار فدرال را برای ایران مناسب می‌دانند و حدود ۱۳٪ هم ساختار غیرمتمرکز و غیرفدرال را برای اداره کشور بهتر می‌دانند. همانطور که مشاهده می‌شود در نظرسنجی امسال هم مانند سال قبل، بخش بزرگی از پاسخ‌دهندگان (حدود ۴۰٪) بدلیل نداشتن اطلاعات کافی نظر مشخصی نداشته‌اند.

جدول ۴

نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	کدام ساختار سیاسی را برای ایران مناسب تر میدانید؟
۴۶,۶٪	۳۹,۸٪	دانش و اطلاعات کافی برای پاسخ به این سوال ندارم
۲۴,۳٪	۲۴,۶٪	ساختار سیاسی متمرکز
۲۹,۱٪	۲۲,۶٪	ساختار سیاسی غیرمتمرکز و فدرال
-	۱۳٪	ساختار سیاسی غیرمتمرکز و غیرفدرال

۲-۴ گرایش‌های سیاسی ایرانیان: طرفداران براندازی و گذار از جمهوری اسلامی اکثریت جامعه را تشکیل می‌دهند.

جدول ۵ نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان خود را متعلق به کدام گرایش سیاسی می‌دانند. همانطور که دیده می‌شود، حدود ۵۲٪ جامعه خواهان سرنگونی جمهوری اسلامی بعنوان پیش شرط هر تغییر هستند. همچنین حدود ۲۷٪ خواهان تغییرات ساختاری و گذار از جمهوری اسلامی هستند. نتایج نظرسنجی نشان می‌دهد که گرایش‌های معروف به اصول‌گرا و اصلاح طلب در ایران به ترتیب دارای ۱۳٪ و ۸٪ پایگاه اجتماعی در ایران هستند.

جدول ۵

گرایش سیاسی خود را به کدام گزینه نزدیک تر میدانید؟	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷
خواهان براندازی نظام جمهوری اسلامی بعنوان پیش شرط هر تغییر	۵۲,۴٪	۴۳,۱٪
خواهان تحولات ساختاری و گذار از جمهوری اسلامی	۲۶,۶٪	۳۶,۲٪
خواهان حفظ اصول و ارزشهای انقلاب و حامی سیاستهای نظام و رهبری	۱۳٪	۱۵٪
خواهان اصلاحات تدریجی در چهارچوب نظام جمهوری اسلامی	۸٪	۵,۷٪

۲-۵ احزاب و ایدئولوژیهای سیاسی: جامعه ایران به کدام احزاب اقبال نشان می‌دهد؟

در این نظرسنجی از شرکت‌کنندگان پرسیده شد که در یک انتخابات آزاد به کدام احزاب و مرام‌های سیاسی رای خواهند داد. بدین منظور لیستی از احزاب (فرضی) با مرام‌های سیاسی گوناگون در اختیار مخاطبان قرار گرفت و پاسخ‌دهندگان می‌توانستند تا دو حزب را انتخاب کنند. جدول ۶ میزان مقبولیت احزاب و مرام‌های سیاسی مختلف را در جامعه ایران نشان می‌دهد.

جدول ۶

اگر احزابی (فرضی) با نام و گرایش‌های زیر قرار باشد در یک انتخابات آزاد به رقابت با هم بپردازند، کدام را مناسب‌تر و به دیدگاه‌های خود نزدیک‌تر می‌دانید و به آنها رای می‌دهید؟	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸ (پاسخ‌دهندگان می‌توانستند تا دو حزب را انتخاب کنند)	نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷ (پاسخ‌دهندگان می‌توانستند فقط یک حزب را انتخاب کنند)
حزب مشروطه خواهان (طرفداران پادشاهی)	۳۴,۰٪	۲۴,۴٪
حزب سوسیال دموکرات	۲۷,۱٪	۱۶,۹٪
حزب سوسیال - لیبرال	۱۵,۱٪	۵,۵٪
حزب ملی - مذهبی	۱۰,۸٪	۴,۳٪
حزب جبهه ملی	۱۰,۵٪	۹,۰٪
حزب اصولگرایان	۹,۵٪	۱۲,۵٪
حزب راست لیبرال	۶,۰٪	۲,۸٪
حزب اصلاح طلبان	۵,۳٪	۹,۶٪
حزب (حامی) مطالبات قومی	۴,۰٪	۲,۶٪
حزب آنارشستی	۰,۸٪	-
حزب مجاهدین خلق	۰,۷٪	۰,۶٪
حزب چپ مارکسیستی	۰,۱٪	۱,۲٪

جدول ۷ نشان می‌دهد که کدام احزاب بیشترین اشتراک طرفداران را داشته‌اند. این نتایج با اشتراکات ایدئولوژیک احزاب سیاسی ارایه شده همخوانی دارد. همانطور که دیده می‌شود، بطور مثال، اکثر کسانیکه حامی حزب مشروطه‌خواهان هستند، انتخاب دیگرشان حزب راست لیبرال بوده است؛ یا کسانیکه طرفدار حزب سوسیال دموکرات هستند، اکثراً حزب سوسیال-لیبرال را بعنوان گزینه دومشان انتخاب کرده‌اند.

جدول ۷

کسانیکه به احزاب زیر رای دادند، بیشترین انتخاب دومشان کدام بوده است؟	بیشترین انتخاب دوم (نظرسنجی مهر ۱۳۹۸)
حزب مشروطه‌خواهان (طرفداران پادشاهی)	حزب راست لیبرال
حزب سوسیال دموکرات	حزب سوسیال - لیبرال
حزب سوسیال - لیبرال	حزب سوسیال دموکرات
حزب ملی- مذهبی	حزب جبهه ملی
حزب جبهه ملی	حزب سوسیال دموکرات
حزب اصولگرایان	حزب اصلاح طلبان
حزب راست لیبرال	حزب مشروطه خواهان (طرفداران پادشاهی)
حزب اصلاح طلبان	حزب ملی- مذهبی
حزب (حامی) مطالبات قومی	حزب سوسیال دموکرات
حزب آنارشیستی	حزب سوسیال دموکرات
حزب مجاهدین خلق	حزب جبهه ملی
حزب چپ مارکسیستی	حزب سوسیال دموکرات

۲-۶ مقبولیت شخصیت‌های سیاسی در ایران

در این نظرسنجی، لیستی از افراد سیاسی و مدنی که متعلق به گرایش‌های سیاسی مختلف هستند در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت تا مشخص شود که کدام افراد در یک انتخابات آزاد از اقبال بیشتری برخوردار هستند؛ در این لیست ۲۸ نفر از شخصیت‌های سیاسی و مدنی (نسبتاً شناخته شده، شامل افرادی با گرایش‌های سیاسی چهارگانه، افرادی با دیدگاه‌های سکولار و مذهبی، افرادی با دیدگاه‌های اقتصادی راست و چپ، و افرادی از قومیت‌های مختلف ایرانی انتخاب شدند. همچنین افرادی که در نظرسنجی سال گذشته در قسمت «گزینه دیگر» بیشترین محبوبیت را داشتند، به لیست نظرسنجی امسال اضافه شدند.

پاسخ‌دهندگان می‌توانستند تا سه نفر را از میان اسامی معرفی شده، یا «گزینه دیگر» مورد نظر خود، انتخاب کنند. جدول ۸ میزان مقبولیت افراد را نشان می‌دهد. حدود ۵۲٪ پاسخ‌دهندگان رضا پهلوی را یکی از سه فرد مورد انتخاب خود می‌دانند. همچنین مسیح علی‌نژاد با ۲۵٫۵٪ نسرین ستوده با ۲۱٫۴٪ در جایگاه دوم و سوم افراد مورد اقبال قرار دارند. حدود ۱۳٪ پاسخ‌دهندگان علی خامنه‌ای و ابراهیم ریسی را جزو سه انتخاب خود قرار داده‌اند.

جدول ۸

نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	اگر افراد زیر قرار باشد در یک انتخابات آزاد، بعنوان نماینده مجلس، یا کاندیدای ریاست جمهوری مطرح شوند، کدام آنها را مناسبتر و به دیدگاههای خود نزدیکتر میدانید و به آنها رای میدهید؟ (پاسخدهندگان تا ۳ نفر را میتوانند انتخاب کنند و به همین علت مجموع درصدها بیش از ۱۰۰٪ است)
۵۱,۸٪	رضا پهلوی
۲۵,۵٪	مسیح علی نژاد
۲۱,۴٪	نسرین ستوده
۱۲,۶٪	علی خامنه ای
۱۲,۶٪	ابراهیم ریسی
۱۲,۵٪	محمد نوری زاد
۸,۳٪	شیرین عبادی
۷,۲٪	محمود احمدی نژاد
۷,۰٪	قاسم سلیمانی
۶,۳٪	حسن شریعتمداری
۵,۲٪	ابوالحسن بنی صدر
۴,۸٪	محمدجواد ظریف
۴,۳٪	میرحسین موسوی
۳,۹٪	فریبرز رییس دانا
۲,۹٪	مولوی عبدالحمید
۲,۷٪	محمد خاتمی
۲,۵٪	سعید قاسمی نژاد
۲,۰٪	ابوالفضل قدیانی
۱,۷٪	رضا شهابی
۱,۷٪	احمد زیدآبادی
۱,۶٪	مصطفی تاجزاده
۱,۴٪	محمد صدیق کبودوند
۱,۲٪	هرمیداس باوند
۰,۷٪	مریم رجوی
۰,۶٪	محمد رضا جلالی پور
کمتر از ۰,۱٪	محمد توسلی ، عباس لسانی، حبیب الله پیمان

در پرسش بعدی از پاسخدهندگان سوال شد که در میان سه فرد مورد انتخاب در سوال قبل، کدام یک گزینه اول آنها در یک انتخابات آزاد خواهد بود. جدول ۹ میزان آرای افراد را در دو نظرسنجی سال گذشته و امسال نشان می دهد. همانطور که قبلا ذکر شد و در جدول ۹ مشاهده می شود، بعضی از اسامی در نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷ نبودند و در نظرسنجی امسال (مهر ۱۳۹۸) اضافه شدند (همچنین بعضی اسامی در نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷ حضور داشتند و در نظرسنجی امسال قرار نداشتند).

جدول ۹

نظرسنجی خرداد ۱۳۹۷	نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	از میان افرادی که در سوال قبل انتخاب کردید، کدامیک گزینه اول شما در یک انتخابات آزاد خواهد بود؟ (فقط یک پاسخ مجاز بوده است و مجموع درصدها برابر ۱۰۰٪ است)
٪۴۴,۸	٪۴۳,۸	رضا پهلوی
٪۱۳,۷	٪۹,۸	علی خامنه‌ای
-	٪۷,۰	مسیح علی‌نژاد
٪۸,۹	٪۶,۴	نسرین ستوده
٪۱۱,۳	٪۵,۹	گزینه دیگر
٪۲,۵	٪۴,۴	محمود احمدی‌نژاد
-	٪۴,۱	ابراهیم ریسی
-	٪۳,۴	محمد نوری‌زاد
٪۱,۶	٪۲,۹	فریبرز ریسی‌دانا
-	٪۲,۳	ابوالحسن بنی‌صدر
-	٪۱,۸	شیرین عبادی
٪۰,۵	٪۱,۶	مولوی عبدالحمید
٪۴,۹	٪۱,۳	میرحسین موسوی
٪۴,۹	٪۱,۳	محمد خاتمی
٪۰,۸	٪۱,۲	حسن شریعتمداری
٪۱,۳	٪۱,۲	قاسم سلیمانی
٪۱,۸	٪۰,۷	محمدجواد ظریف
-	٪۰,۶	ابوالفضل قدیانی
-	٪۰,۲	محمد صدیق کیودوند
٪۰,۸	٪۰,۱	مریم رجوی
٪۰,۵	-	عبدالله مهتدی
٪۰,۴	-	کورش زعیم
٪۰,۲	-	یوسف عزیزی بنی طرف
٪۰,۲	-	مهدی کروی
	کمتر از ۰,۱٪	هرمیداس باوند، عباس لسانی، سعید قاسمی‌نژاد، رضا شهابی، مصطفی تاجزاده، احمد زیدآبادی، محمدرضا جلائی‌پور، حبیب‌الله پیمان، محمد توسلی

* * *

گروه مطالعات افکارسنجی ایرانیان (گمان) از تمامی ایرانیانی که «گمان» را مورد اعتماد دانستند و در این نظرسنجی شرکت کردند، سپاسگزاری می‌کند. امیدواریم در آینده باز هم بتوانیم دیدگاههای مردم ایران را در زمینه‌ها و موضوعات مختلفی که در فضای جاری امکان طرح و بیان ندارند بازتاب دهیم.

همچنین موسسه «گمان» از تمامی نظرات، انتقادات، سوالات و پیشنهادات درباره این نظرسنجی و یافته‌های آن استقبال می‌کند. داده‌های خام این نظرسنجی پس از حذف مشخصات پاسخ‌دهندگان (آدرس آی پی)، برای محققان و مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی تحت شرایط مشخص حقوقی، قابل دسترسی خواهد بود.

پیوست ۱: روش‌شناسی پژوهش

روش وزندهی و متوازن‌سازی نمونه آماری

برای اینکه نمونه آماری نظرسنجی به یک نمونه آماری معرف (representative sample) تبدیل شود، در این گزارش، از روش وزندهی متداول و پایه‌ای raking استفاده شد؛ همانگونه که [تحقیق جامع موسسه تحقیقاتی-نظرسنجی پیو](#) (pew research center) نشان داده است، با در نظر گرفتن متغیرهای مناسب جمعیتی، این روش وزندهی از موثرترین و قابل‌اطمینان‌ترین روش‌های متوازن کردن نمونه نظرسنجی آنلاین به‌شمار می‌رود. همچنین بنا به توصیه [همین تحقیق](#)، برای وزندهی نمونه آماری، ما از یک متغیر که رفتار سیاسی پاسخ‌دهندگان را نشان دهد هم برای وزندهی استفاده کردیم تا میزان انحراف نمونه آماری را کاهش داده و امکان تعمیم‌پذیری نمونه نهایی را افزایش دهیم. کار وزندهی با همکاری مشاوران [شرکت هلندی SpinnakerResearch](#) و توسط نرم‌افزار تخصصی این شرکت انجام گرفت.

مشخصات جمعیت هدف و متغیرهای وزندهی

جمعیت هدف این نظرسنجی افراد باسواد و بالای ۱۹ سال (رده‌های سنی ۲۰ سال و بیشتر) در ایران است. بنا به نتایج سرشماری سراسری سال ۱۳۹۵، این جمعیت آماری حدود ۴۷ میلیون نفر از مردم ایران و ۸۵٪ واجدین شرکت در انتخابات را تشکیل می‌دهد. از آنجایی که میزان کاربران شبکه‌های اجتماعی در ایران حدود ۴۷ میلیون نفر تخمین زده می‌شود، بنظر می‌رسد که اکثریت بسیار بالایی از جمعیت هدف این تحقیق، جزو اعضای شبکه‌های اجتماعی و کاربران اینترنت قرار دارند. نمونه آماری این نظرسنجی، علیرغم محدودیت فیلترینگ سایت نظرسنجی، باز هم به میزان قابل قبولی تمامی اقشار جمعیت هدف را شامل می‌شود.

برای ایجاد یک نمونه آماری معرف، نمونه غربال‌شده نظرسنجی برای پاسخ‌دهندگان «داخل کشور» بر مبنای توزیع جنسیت، توزیع رده سنی، توزیع سطح تحصیلات، توزیع جمعیت استانی، توزیع مناطق شهری و روستایی و همچنین رفتار انتخاباتی سال ۹۶ وزندهی شد. برای استخراج مشخصات جمعیت هدف، از [نتایج رسمی سرشماری سال ۱۳۹۵](#)، [آمار نیروی کار ایران در سال ۱۳۹۶](#) و [آمار نیروی کار در تابستان ۱۳۹۸](#) استفاده شده است.

نتایج وزن‌دهی نمونه آماری

جداول زیر توزیع فاکتورهای جمعیت‌شناختی را در نمونه آماری نظرسنجی و جمعیت هدف نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که نمونه وزن‌دهی شده با جمعیت هدف همخوانی بسیار بالایی دارد.

جدول ۱۰: توزیع جنسیت در نمونه آماری و جمعیت هدف

جنسیت	نمونه آماری نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نمونه وزن‌دهی شده	جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (سرشماری ۱۳۹۵)
زن	٪۱۸	٪۴۵	٪۴۷
مرد	٪۸۲	٪۵۵	٪۵۳

جدول ۱۱: توزیع رده‌های سنی در نمونه آماری و جمعیت هدف

رده‌های سنی	نمونه آماری نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نمونه وزن‌دهی شده	جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (سرشماری ۱۳۹۵)
بین ۲۰ تا ۲۹ سال	٪۲۵،۰	٪۳۰،۳	٪۳۰،۱
بین ۳۰ تا ۳۹ سال	٪۴۵،۳	٪۳۱،۸	٪۳۱،۷
بین ۴۰ تا ۴۹ سال	٪۱۸،۹	٪۱۹،۵	٪۱۹،۴
بین ۵۰ تا ۵۹ سال	٪۸،۰	٪۱۱،۵	٪۱۱،۵
مساوی یا بالاتر از ۶۰ سال	٪۲،۷	٪۶،۹	٪۷،۳

جدول ۱۲: توزیع میزان تحصیلات در نمونه آماری و جمعیت هدف

میزان تحصیلات	نمونه آماری نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نمونه وزن‌دهی شده	جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (سرشماری ۱۳۹۵)
دیپلم و زیردیپلم	٪۱۱،۶	٪۶۸،۸	٪۷۲،۳
تحصیلات عالی	٪۸۸،۴	٪۳۱،۲	٪۲۷،۷

جدول ۱۳: توزیع منطقه جغرافیایی در نمونه آماری و جمعیت هدف

منطقه جغرافیایی	نمونه آماری نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نمونه وزن‌دهی شده	جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (سرشماری ۱۳۹۵)
روستایی	٪۳،۱	٪۱۹،۹	٪۲۱،۲
شهری	٪۹۶،۹	٪۸۰،۱	٪۷۸،۸

جدول ۱۴: توزیع محل سکونت در نمونه آماری و جمعیت هدف

محل سکونت	نمونه آماری نظرسنجی مهر ۱۳۹۸	نمونه وزندهی شده	جمعیت باسواد بالای ۱۹ سال (سرشماری ۱۳۹۵)
آذربایجان شرقی	٪۲,۹	٪۴,۶	٪۴,۸
آذربایجان غربی	٪۲,۱	٪۳,۶	٪۳,۶
اردبیل	٪۰,۹	٪۱,۵	٪۱,۵
اصفهان	٪۶,۳	٪۶,۸	٪۶,۹
البرز	٪۴,۵	٪۳,۷	٪۳,۸
ایلام	٪۰,۴	٪۰,۷	٪۰,۷
بوشهر	٪۰,۹	٪۱,۴	٪۱,۵
تهران	٪۴۳,۹	٪۱۹,۸	٪۱۹,۱
چهار محال و بختیاری	٪۰,۵	٪۱,۰	٪۱,۱
خراسان جنوبی	٪۰,۳	٪۰,۷	٪۰,۹
خراسان رضوی	٪۵,۵	٪۸,۰	٪۷,۸
خراسان شمالی	٪۰,۷	٪۱,۰	٪۰,۹
خوزستان	٪۴,۰	٪۵,۴	٪۵,۴
زنجان	٪۰,۵	٪۱,۲	٪۱,۳
سمنان	٪۰,۷	٪۰,۹	٪۱,۰
سیستان و بلوچستان	٪۱,۱	٪۲,۱	٪۲,۱
فارس	٪۴,۵	٪۶,۲	٪۶,۳
قزوین	٪۱,۲	٪۱,۸	٪۱,۶
قم	٪۱,۲	٪۱,۶	٪۱,۶
کردستان	٪۱,۵	٪۱,۸	٪۱,۸
کرمان	٪۱,۶	٪۳,۶	٪۳,۶
کرمانشاه	٪۱,۶	٪۲,۴	٪۲,۴
کهگیلویه و بویراحمد	٪۰,۵	٪۰,۷	٪۰,۸
گلستان	٪۰,۹	٪۲,۲	٪۲,۲
گیلان	٪۳,۶	٪۳,۶	٪۳,۵
لرستان	٪۱,۶	٪۱,۹	٪۲,۰
مازندران	٪۳,۱	٪۴,۴	٪۴,۵
مرکزی	٪۰,۹	٪۱,۸	٪۱,۸
هرمزگان	٪۰,۹	٪۲,۲	٪۲,۰
همدان	٪۰,۸	٪۲,۲	٪۲,۱
یزد	٪۰,۸	٪۱,۴	٪۱,۴

علاوه بر متغیرهای جمعیت‌شناختی، رفتار انتخاباتی پاسخ‌دهندگان در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ هم برای بالانس کردن و وزندهی نمونه آماری مورد استفاده قرار گرفت. کسانی که در انتخابات ۹۶ به ابراهیم ریسی رای داده‌اند در این نظرسنجی کمتر مشارکت داشته‌اند و مشارکت رای‌دهندگان به روحانی بیشتر بوده است؛ علیرغم این محدودیت، تلاش شد با وزندهی و متوازن کردن نمونه آماری، دیدگاه این بخش از جامعه هم در نتایج منظور شود تا نهایتاً امکان تعمیم‌پذیری نتایج به جمعیت هدف با سطح خطای مشخص میسر شود.

اعتبارسنجی نمونه وزندهی شده در مقایسه با شواهد بیرونی

یکی از روش‌هایی که می‌توان با آن قابلیت اعتماد به نمونه وزندهی شده و تعمیم پذیری آن را سنجید، میزان تطبیق نتایج نمونه وزندهی شده با شواهد بیرونی است. جدول ۱۵ وضعیت فعالیت اقتصادی (درصد افراد شاغل) در نمونه وزندهی شده را در مقایسه با جمعیت هدف در دو سطح شهری و روستایی نشان می‌دهد. درحالی‌که نمونه وزندهی شده شامل افراد بالای ۱۹ سال است، آمار نیروی کار فقط برای افراد با سواد بالای ۱۵ سال موجود است؛ با در نظر داشتن اختلاف ناچیز بین میزان اشتغال جمعیت باسواد بالای ۱۵ سال و بالای ۱۹ سال، میتوان مشاهده کرد که نمونه وزندهی شده با جمعیت هدف تا حد بسیار بالایی همخوانی دارد.

جدول ۱۵: توزیع منطقه جغرافیایی در نمونه آماری و جمعیت هدف

روستایی		شهری		کل کشور		وضعیت اشتغال
آمار نیروی کار (تابستان ۱۳۹۸)	نمونه وزندهی شده مهر ۱۳۹۸	آمار نیروی کار (تابستان ۱۳۹۸)	نمونه وزندهی شده مهر ۱۳۹۸	آمار نیروی کار (تابستان ۱۳۹۸)	نمونه وزندهی شده مهر ۱۳۹۸	
۴۵٫۲٪	۳۸٫۶٪	۳۸٫۶٪	۴۱٫۵٪	۴۰٫۲٪	۴۱٫۰٪	شاغل

در مجموع و با در نظرگرفتن این شواهد، نتایج حاصل از نمونه وزندهی شده را می‌توان با سطح اطمینان ۹۰٪ و حاشیه خطای ۵٪ به اکثریت بزرگی از جامعه ایران (یعنی حدود ۸۵٪ از واجدین رای دادن) تعمیم داد.

چالش‌های روش‌شناختی پژوهش

این نظرسنجی و تحلیل‌های آماری مربوطه همانند هر نمونه مشابهی با چالش‌ها و نواقص مربوط به نمونه‌گیری آنلاین روبرو بوده است. یکی از این مشکلات، چالش اثر شبکه‌ای (network effect)، یعنی احتمال نزدیکی شبکه‌ای شرکت‌کنندگان با برگزارکنندگان نظرسنجی، بوده است. برای کاهش این مشکل تلاش شد تا نظرسنجی از طریق افراد و گروه‌های مرجع مختلف و دارای گرایش‌های سیاسی متفاوت به اشتراک گذاشته شود. همچنین با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی (virtual snowball sampling) و انتشار نظرسنجی از طریق شبکه‌های اجتماعی متفاوت (تلگرام، اینستاگرام، واتس‌آپ و توییتر) و افزایش حجم نمونه تلاش شد تا بتوان سوگیری (bias) ناشی از اثر شبکه‌ای را تا حد امکان کاهش داد. دریافت نمونه کافی از تمامی گرایش‌های سیاسی موجود در جامعه (علیرغم متوازن نبودن سهم آنها در نمونه اولیه نظرسنجی) و همخوانی نتایج حاصله از نمونه وزندهی شده با شواهد بیرونی نشان می‌دهد که اقدامات بالا توانسته است تا حد قابل قبولی اثر شبکه‌ای را کم‌اثر کند؛ با این وجود این گزارش به هیچ‌وجه مدعی غلبه کامل بر این چالش نیست بویژه آنکه در این نظرسنجی، با مشکل فیلترینگ پلتفرم نظرسنجی هم مواجه بودیم؛ آنچه «گمان» همواره بدان متعهد است، حفظ امانت در داده‌های ثبت شده توسط پاسخ‌دهندگان، بکارگیری روش‌های علمی در استخراج نمونه معرف و تحلیل داده‌ها، و داشتن شفافیت کامل در روش تحلیل و ارائه گزارش به مخاطبان است؛ امیدواریم که در این امر موفق بوده باشیم.